

In vogelvlucht

Madeira — de bloembak in de Atlantische Oceaan!
We vliegen er gewoon overheen, van de prachtige hoofdstad Funchal en de zonnige kust in het zuiden over ruige bergen, diepe kloven en groene laurierjungle naar de wilde rotskusten in het noorden.

Van hot naar her

Samenvatting — tussen de zee en de bergen, vol levensvreugde en veel natuur. Op Madeira is er ruimte voor veel nieuwe perspectieven.

Het bloemeneiland

In het milde klimaat van Madeira bloeien de meest exotische bloemen. De Engelsen hebben er de eerste tuinen aangelegd, maar ook op pleinen, langs lanen en op de muren van huizen groeit en bloeit het. Beneden langs de kust ontfouwen tropische bomen en struiken het hele jaar door een bedwelmende zee van kleur, in de bergen bloeien reusachtige rododendrons en azalea's en in de wolken groeit het altijdgroene laurierbos.

Voor nostalgici

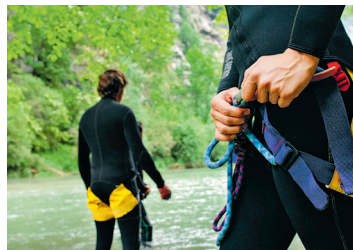
Reizen naar Madeira betekent ook een reis terug naar de goede oude tijd. Een vleugje nostalgie is op veel plaatsen aanwezig, of het nu op de boerenmarkt is, in een romantische Engelse tuin of tijdens een ritje met een rieten slee zoals de Britse wijnhandelaren deden. Hotels in landhuizen en huisjes van wijnboeren geven een inkijkje in de vroegere wooncultuur en het plattelandsleven.

Iedere zondag weer

In het weekend bevolken hele families de picknickplaatsen, grillen *espetadas* en brengen de dag door met kletsen en kaarten. Waarom zou je niet hetzelfde doen? Het is een uitstekende gelegenheid om een gesprek aan te knopen met de plaatselijke bewoners.

Leesvoer — Joyce Summer (pseudoniem van een Hamburgse misdaadauteur) heeft drie misdaadromans geschreven die zich afspelen op Madeira. Ze zijn vertaald in het Engels: *Madeira Grave*, *Madeira Storm* en *Madeira Silence*. De moordmysteries gaan hand in hand met prachtige beschrijvingen van Madeira. Spannend tot de laatste zin.

Veel water, veel kust

Het mooiste zandstrand voor badgasten ligt op Madeira's kleine buureiland Porto Santo. Madeira zelf is met zijn ruige rotskusten en piepkleine kiezelstrandjes nooit een echte strandbestemming geweest. Toch zijn er geweldige bizarre zwembassins in de rotsen: echt zonde om hier niet in het water te springen! Als je fit bent, kun je direct ernaast op een plank door de branding surfen. Maar ook een kijkje onder water is mogelijk en zeer de moeite waard. De echt grote dieren krijg je te zien bij het *whale watching* ver uit de kust.

Voor luilakken

Op de boulevard van Funchal, de Avenida Arriaga, blijft iedereen minstens één keer hangen. Cafégangers leunen nonchalant achterover in victoriaanse rieten stoelen en genieten van een sfeer die het midden houdt tussen respectabel en trendy. Het stadsleven pulseert hier op een ritme dat de spagaat tussen Europa en Zuid-Amerika goed beheerst.

Coasteering is de nieuwste trend: in een wetsuit van klif naar klif zwemmen, klimmen en springen.

De berg roept

Bergwandelen, hiken en mountainbiken op eenzame paden door woeste berglandschappen, daar nodigt Madeira toe uit op talloze plaatsen in het noorden en midden van het eiland. Inspannend zijn de beklimmingen van de steile toppen van de 1800 m hoge bergen, mysterieus de wandelingen over de mistige en kale hoogvlakte van Paúl da Serra en zeer afwisselend de paden langs de *levadas* naar bronnen en watervallen. Vaak wordt het duizelingwekkend en is een sportieve instelling vereist. Op andere plaatsen kan men gemakkelijker en zeer aangenaam wandelen. Overal omzomen bloemen het pad. Haal diep adem als de kronen van de laurierbomen zich boven je hoofd sluiten.

Funchal en Monte

Sfeer en exclusiviteit — het leven bruist in de hoofdstad van het eiland. De bewogen geschiedenis van Madeira en een levendige jonge culturele scene komen hier op energieke wijze samen. Afwisseling is gegarandeerd.

blz. 17

Funchal ★

De eilandmetropool heeft voor elke bezoeker wat wils: een chique zeepromenade en lanen, cafés en tropische parken, boetieks en markten. En verder heeft Funchal boeiende musea en inspirerende stadse allure.

blz. 17

Steegjes in de oude binnenstad

Overdag fascineert de Zona Velha met kleurrijke straatkunst. In de steegjes stellen eethuizen hun tafeltjes op. Later op de dag klinkt uit menig café vol verlangen de fado.

Volgens Shakespeare verkocht Falstaff zijn ziel voor een madeira.

Erin duiken

blz. 21

Mercado dos Lavradores

Of het nu bloemen, fruit, groente, vlees of vis is: in de markthal ontvouwt het eiland al zijn culinaire en botanische schatten – een onweerstaanbaar aanbod. Op vrijdag komt half Funchal hier samen om te winkelen.

blz. 25

Avenida Arriaga

Dit is Funchals ultieme flaneerboulevard, om te zien en gezien te worden. Klassieke cafés zoals de Golden Gate, The Ritz of het Café do Teatro wedijveren om de gunst van het uitgaanspubliek.

blz. 32

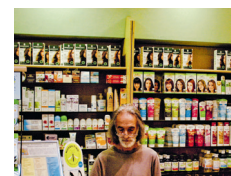
Colégio dos Jesuítas

De studenten van de universiteit van Madeira kennen de leukste plekken van Funchal. In het universiteitscafé kun je je aansluiten bij hun rondleidingen.

blz. 33

Jardim das Plantas Aromáticas

Zoek je een oase om even te ontsnappen? Dan is de geurige kruidentuin iets voor jou.

blz. 51

Bio-Logos

Biologische producten – zowel levensmiddelen als cosmetica – leiden nog steeds een marginaal bestaan op Madeira. In deze onopvallende kelderwinkel staan ze echter vol in de schijnwerpers, dankzij het initiatief van geëngageerde mensen.

blz. 59

Monte ★

In de exclusieve buitenwijk op de berg nodigen dromerige villas je uit in hun parken. Supermoderne kabelbanen zweven omhoog, nostalgische rietmandjes glijden naar beneden.

De elegante mandjesdrijver gaat nooit van huis zonder zijn strohoed. Het belangrijke accessoire wordt de 'cirkelzaag' genoemd. Waarom denk je?

Wat is het mooiste plein van Funchal? Moeilijk te zeggen. Het Praça de Colombo? Daar serveert de Loja do Chá misschien wel de beste thee van de stad.

beleven

Een van de mooiste steden ter wereld

D

Dat vinden niet alleen de inwoners van Funchal. Tegen de hellingen van een wijde baai nestelen zich witte huizen met daken met rode dakpannen. Bougainville en vele andere klimplanten klampen zich vast aan de muren van de huizen. Orchideeën gedijen in potten naast de deuren, op trappen en op terrassen. En overal heb je uitzicht op de Atlantische Oceaan.

De charmes

Aan zee nodigen tropische parken uit tot wandelen, brede boulevards om ontspannen te shoppen en naar mensen te kijken. Funchal behoort natuurlijk niet tot de echte internationale metropolen, maar het is het onbetwiste economisch en cultureel centrum van Madeira. Het trekt als een magneet rijke, mooie en creatieve mensen aan. Voor extra sfeer zorgen de herinneringen aan de bewogen geschiedenis van de stad. Funchal, gesticht in de 15e eeuw door de Portugese ontdekkingsreizigers, nam al snel de leidende rol over in de handel in suiker en madeirawijn. Vervolgens ontdekten de reizigers uit de 19e eeuw het milde klimaat en legden de basis voor het nog steeds enigszins exclusieve toerisme.

TER ORIËNTATIE

T

Informatie: visit.funchal.pt (Engels/Portugees). De website van het stedelijke Tourist Office geeft goede informatie over alle denkbare onderwerpen.

Vervoer: Funchal is het knooppunt voor de eilandbussen (blz. 236). Stadsbussen rijden zeer frequent in Funchal. Kabelbanen zweven vanuit het centrum en de botanische tuin omhoog naar Monte.

Aankomst en parkeren: het eindpunt van veel regionale bussen en stadsbussen is het station van de *Teleférico do Funchal* in de binnenstad. Direct ernaast bevindt zich ook een parkeergarage. Als alternatief begint de stadsverkenning bij de jachthaven, waar de pendelbussen van de hotels stoppen en automobilisten een handige parkeergarage vinden onder hotel Pestana CR7.

Zomerverblijf

Vergeet de omweg naar Monte niet! De villawijk hoog boven de stad maakt indruk met nostalgische tuinen, maar gaat vaak schuil achter opstijgende mistflarden. Neem de kabelbaan omhoog en daal weer af in een cool rieten mandje.

Funchal

📍 G/H7/8 en kaart 4

Lange tijd was de oude binnenstad de wat groezelige buurt van ambachtslieden en vissers. Toen ontdekten kunstenaars en creatievelingen de *Zona Velha*. Galeriers namen hun intrek in voormalige werkplaatsen, kruidenierszaken veranderden in trendy bars. De *Baixa*, de chique binnenstad, vormt hiermee een contrast. Hier kun je slenteren door lanen en parken, plaatsnemen in een van de traditionele straatcafés en vanaf de zeepromenade een blik werpen op de cruiseschepen aan de kade en de deinende jachten van de zeilers die rond de wereld varen.

De oude binnenstad

De kunst van de open deuren

Het project *Arte de portas abertas* (informatie op Facebook, zie ook blz. 276) brengt al enkele jaren kleur in de oude binnenstad van Funchal, de *Zona Velha*. Meer dan honderd kunstenaars hebben al van de gelegenheid gebruikgemaakt om de deuren van bewoonde of leegstaande huizen te beschilderen of te voorzien van beeldhouwkundige details. Vanaf het kleine park bij het dalstation van de *Teleférico do Funchal* ❶, waar ook veel buslijnen hun eindpunt hebben en waar zich een parkeergarage met voldoende vrije plaatsen bevindt, loop je naast het *Madeira Story Centre* ❸ (blz. 39) rechtstreeks de *Travessa de Acciaolli* in. In deze steeg, die naar de *Rua de Santa Maria* leidt, zijn de deuren rijkelijk versierd met graffiti en schilderijen. In de *Rua de Santa Maria* kun je nog meer deurenkunst bewonderen. Deze oudste straat van Funchal dreigde samen met de gebouwen

FACTCHECK

F

Inwoners: 106.000 (en daarmee bijna de helft van de bevolking van het eiland).

Betekenis: hoofdstad van de autonome regio Madeira (inclusief Porto Santo, Ilhas Desertas, Ilhas Selvagens).

De sfeer op het eerste gezicht: vrolijk-levendig.

De sfeer in tweede instantie: nogal snobistisch, deels bureaucratistisch, maar ook creatief.

Bijzonderheden: toerisme, haven voor jachten en cruiseschepen, knooppunt voor het eilandverkeer, goede winkelmogelijkheden, gastronomie, tropische parken en tuinen, administratief centrum, universiteit.

in verval te raken. Maar nu is hij opnieuw in traditionele stijl bestraat, veel gevels uit de 18e of 19e eeuw zijn gerenoveerd, buurtwinkeltjes en museumateliers worden steeds vaker vervangen door kunstgaleries en chique restaurants. Bij ons zou men kritisch spreken over gentrificatie. Hier stoort niemand zich eraan, integendeel. Sowieso zijn veel bewoners al jaren geleden gevlucht vanwege de krappe ruimte in de oude binnenstad en de goedkope, maar hard aan renovatie toe zijnde woningen. Menig huis stond leeg voordat het een herbestemming kreeg. Toch bestaat het oude hier nog steeds naast het moderne, opgeknapte Madeira.

Vooral in het oostelijke deel van de *Rua de Santa Maria* vind je het ene restaurantje na het andere. Ze zetten allemaal tafeltjes neer in de smalle voetgangersstraat, obers maken reclame voor hun aanbod. 's Avonds klinkt uit menig café fado- of gitaarmuziek. De sfeer is de laatste jaren meer trendy geworden, dat staat buiten kijf. Sommige inwoners

Fraaiër wonen

Madeira's landhuizen hebben hun geheimen — achter hoge muren en romantisch overwoekerde tuinen gaat soms luxe schuil, soms verval.

Patrick Garton wijst naar de bloesems in het park van zijn Quinta da Boa Vista. 'Het is allemaal te danken aan de irrigatie. Als Madeira niet de bergen zou hebben en het water dat er vanaf stroomt, zou het net als Lanzarote een woestijn zijn. Alle flora hier in de tuinen is geïmporteerd, op enkele uitzonderingen na: enkele laurierbomen, een drakenboom en de ooievaarsbek; legt hij zijn bezoekers uit.

Groene vingers

Met name de Engelse families, die op Madeira woonden, lieten in de 18e en 19e eeuw prachtige tuinen aanleggen. Zij probeerden elkaar te overtreffen door de bijzonderste soorten te planten en de tuinen in de nieuwste stijl aan te leggen. De voorouders van mister Gar-

ton verbouwden daarnaast, zoals veel quinta-eigenaren, ook groente en fruit. Die werden als proviand verkocht aan de schepen die in Funchal een tussenstop maakten.

Als een van de weinige landgoederen in zijn soort wordt de Quinta da Boa Vista vandaag de dag nog steeds agrarisch gebruikt: voor de teelt en export van orchideeën. De orchideeënkwekerij met showroom en de rest van de tuin zijn ook toegankelijk voor bezoekers (blz. 57).

Bij de adel

De zeer oude quinta's, in het bezit van de Portugese adel, hadden altijd een privékapel. Een bijzonder uitbundig ingerichte is te zien in de Quinta Vigia (17e eeuw; blz. 35). Net als het landhuis zelf is het geschilderd in het gebruikelijke roze van die tijd. Rondom werd suikerriet verbouwd. Tegenwoordig staat de Quinta Vigia echter midden in de stad, beroofd van een groot deel van haar landerijen. De regionale president heeft hier zijn officiële residentie, en alleen de tuin is toegankelijk voor bezoekers.

De situatie is heel anders bij de Quinta das Cruzes (blz. 34 en 44), die terugkijkt op een even lange geschiedenis. Het voormalige herenhuis werd in de 18e eeuw gerenoveerd in de traditionele stijl met een rood pannendak en groene luiken, maar

het werd – in overeenstemming met de veranderde smaak – wit geschilderd. Tegenwoordig straalt het als museum de allure van de oude wooncultuur uit. Binnen wordt de pracht en praal getoond waarmee de hogere klassen van Madeira zich omringden: meubels van kostbaar hout, porselein, werk van goud- en zilversmeden en kunstvoorwerpen.

Landleven op zijn best

Een nieuwe vorm van de quinta ontstond bij de rijke Engelse wijnhandelaars. Om de zomer door te brengen lieten zij buitenverblijven in de bergen bouwen. Ze kozen Monte, Camacha en Santa da Serra als hun favoriete locaties. Het grootste deel van het jaar woonden de families gewoon in Funchal om het sociale leven daar niet te missen. Maar de zomermaanden brachten ze door op hun landgoederen, waar ze elkaar bezochten en gingen jagen in de naburige bossen.

Hier was meer ruimte voor uitgestrekte tuinen. Kronkelende geplaveide paden leidden door de verschillende delen van de tuin. Buxushagen omringden de bloemenborders, bloesems omzoomden de een of andere pergola, kikkers kwaakten in vijvers en fonteinen. Een groot gazon maakte ook altijd deel uit van de tuin, waar croquet of badminton werd gespeeld en rieten meubilair uitnodigde tot ontspanning.

Het mooiste voorbeeld dat nog in originele staat bewaard is gebleven, zijn misschien wel de Palheiro Gardens (blz. 60), waar tot op de dag van vandaag nog een tak van de wijnhandelaarsfamilie Blandy in een nostalgische villa woont. Ook de botanische tuinen (blz. 57) gaan terug op een quinta, gesticht door de Schotse hoteliersfamilie Reid. Het eerbiedwaardige herenhuis herbergt nu een al even eerbiedwaardig natuurhistorisch museum, en het oude park in het bovenste deel

van de tuin is in zijn oorspronkelijke vorm bewaard gebleven.

Wooncultuur zoals vroeger

Aan het eind van de 20e eeuw stonden veel quintas leeg. Hun eigenaren konden zich het onderhoud vaak niet meer veroorloven. Maar toen kwam het landhuistoerisme in de mode en ontving men subsidies van de EU voor de verbouwing van oude landhuizen tot chique hotels. Veel quintas op Madeira danken hun restauratie aan deze trend.

Het aanbod begint voor de kleine portemonnee met rustiek ingerichte, vaak zeer persoonlijk gerunde huizen. Het reikt tot luxe vijfsterrenverblijven, die vaak zijn uitgebreid met moderne voorzieningen zoals een spa of een overdekt zwembad. Wat ze allemaal gemeen hebben is hun ligging, midden in vaak enorme parken. Sommige bevinden zich aan de rand van Funchal, andere liggen verspreid over het hele eiland. In het reisgedeelte van dit boek vind je enkele geselecteerde adressen.

OM TE GRASDUINEN

O

In het rijkelijk geïllustreerde en informatieve boek *The Quintas of Madeira* presenteert Marjorie Hoare een tachtigtal quintas op Madeira. Daaronder bevinden zich zowel openbaar toegankelijke als particuliere landhuizen met hun tuinen en hun inrichting van weleer (verkrijgbaar in de plaatselijke boekhandel of via internet).

HOTELTUINEN

H

Enkele quintas aan de rand van Funchal, die nu als luxehotels worden geëxploiteerd, stellen hun tuinen open voor geïnteresseerde bezoekers: Quinta da Bela Vista (Caminho do Avista Navios 4, belavistamadeira.com), Quinta Funchal Gardens (Caminho de Santo António 52, barcelo.com) en Quinta Jardins do Lago (Rua Dr. João Lemos Gomes 29, jardinsdolago.com). Je wordt verzocht je persoonlijk bij de receptie te melden. Verder worden er rondleidingen georganiseerd door de bloemrijke tuin van Quinta Splendida in Caniço (zie kader blz. 79).